

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. vaste commissie Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Datum
21 oktober 2024
Ons kenmerk
U202400530

Onderwerp

VNG/Divosa inbreng wetsvoorstel alleenverdienersproblematiek

Geachte dames en heren,

Met deze brief reageren de VNG en Divosa op het wetsvoorstel *Tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek* (36617) die op 19 september jl. aan uw Kamer is aangeboden.

Wij willen onze waardering uitspreken voor de inzet van het kabinet voor het zoeken naar een tijdelijke en structurele oplossing voor deze complexe problematiek die door een ongelukkige samenloop van fiscaliteit, toeslagen en aanvullende bijstand tot stand is gekomen. Wij vinden dat alleenverdienende huishoudens niet de dupe mogen zijn van tekortkomingen in ons belastingstelsel en sociale stelsel.

Graag vragen wij uw aandacht voor een aantal zaken dat goed geregeld moeten zijn om de tijdelijke regeling adequaat en tijdig te kunnen implementeren. Maximale inzet van het kabinet is nodig voor de implementatiefase en een soepele overgang tussen het huidige handelingsperspectief en de tijdelijke regeling. Hieronder lichten we deze zaken toe zodat u daarmee tijdens de wetsbehandeling rekening kunt houden.

Onze constructieve opstelling

Gemeenten zijn bereid om de tijdelijke regeling uit te voeren totdat per 2028 de alleenverdienersproblematiek fundamenteel via de fiscaliteit opgelost wordt. Gemeenten hebben bij het rijk aangegeven alleenverdienende huishoudens tijdelijk te willen ondersteunen als de problematiek ook structureel bij de bron wordt opgelost. Wij hebben vanaf het begin constructief meegewerkt aan het huidige handelingsperspectief via de bijzondere bijstand en bij de voorbereiding van de tijdelijke regeling. Dit terwijl gemeenten, zoals de Raad van State constateerde, het probleem niet veroorzaakt hebben.

Wij zijn voorstander van de invoering van de tijdelijke regeling zodat gedupeerde alleenverdieners hun misgelopen toeslagen gecompenseerd krijgen. Gemeenten zijn bereid hier een bijdrage aan te

leveren, ondanks hoge druk op hun uitvoeringscapaciteit. Maar de steun van gemeenten om deze problematiek tijdelijk op te lossen is gebonden aan een aantal randvoorwaarden. Voor gemeenten is het van groot belang dat de alleenverdienende huishoudens worden geholpen en dat de tijdelijke regeling uitlegbaar, eenvoudig uitvoerbaar en juridisch houdbaar is.

Onze randvoorwaarden

Wij hebben herhaaldelijk aangegeven dat de wet eenvoudig uitvoerbaar en uitlegbaar dient te zijn. Voor ons is het rijk verantwoordelijk voor de juistheid van de lijst van gedupeerde alleenverdieners, voor juridische houdbaarheid van de regeling inclusief gegevensdeling en -verwerking en voor een toereikend budget zodat gemeenten geen financieel nadeel ondervinden bij de uitvoering van dit wetsvoorstel. Verder verwachten wij dat de fundamentele oplossing zonder vertraging per 2028 via de fiscaliteit mogelijk is, zodat de problematiek bij de bron wordt opgelost.

Onze zorgpunten

Wij kunnen ons op hoofdlijnen vinden in de tijdelijke regeling. Tegelijk constateren wij dat het wetsvoorstel niet alle zorgen van gemeenten wegneemt. De tijdelijke oplossing is, zoals het kabinet ook in de beslisnota erkent, geen volmaakte regeling. De lijst van de Belastingdienst omvat slechts een deel van de doelgroep die ambtshalve ondersteund kan worden, hetgeen leidt tot een verhoogde druk op de gemeentelijke uitvoering. Dit heeft ook implicaties voor andere gemeentelijke taken die onder druk komen te staan. Desondanks zullen gemeenten de tegemoetkoming ambtshalve toekennen op basis van de lijst van het kabinet.

We hebben nog wel een aantal zorgen. We verzoeken u deze te bespreken in uw debat met de minister:

- Gemeenten zijn niet in staat om elke alleenverdiener te bereiken, de lijst is de verantwoordelijkheid van het kabinet. Daarom pleiten wij voor de structurele regeling waar de problematiek bij de bron, te weten via de fiscaliteit, wordt opgelost. In de tussentijd doen gemeenten hun uiterste best op basis van de lijst alleenverdieners en op basis van hun eigen administratie. Wanneer huishoudens die niet op de lijst staan een aanvraag indienen voor de tegemoetkoming, dienen gemeenten voor deze 'zelfmelders' complexe berekeningen uit te voeren op basis van actuele inkomensgegevens om vast te stellen of deze huishoudens daadwerkelijk in aanmerking komen voor de tegemoetkoming. Dat kost tijd en capaciteit;
- Er wordt te veel een beroep gedaan op het doenvermogen van de huishoudens die niet op de lijst staan en zelf een aanvraag moeten indienen.
- De tijdelijke regeling leidt tot verdere uitbereiding van reeds bestaande taken van gemeenten, zie hierboven. We merken daardoor dat de uitvoeringscapaciteit van gemeenten onder druk staat, een effect dat wordt versterkt door de huidige krapte op de arbeidsmarkt en door incidentele regelingen. Daarom zullen de financiële vergoeding van de uitvoeringskosten en tegemoetkomingen voor gemeenten dekkend dienen te zijn. De hoogte van de tegemoetkoming wordt voor ieder jaar waarover kan worden verstrekt bij ministeriële regeling vastgesteld.
- Wij vinden het belangrijk dat er vanuit het rijk goed wordt gekeken naar de overgang tussen het huidige handelingsperspectief, de tijdelijke regeling en de fundamentele oplossing via de fiscaliteit, zodat zowel alleenverdieners als gemeenten hier geen nadeel van ondervinden.

Niettemin willen wij de tijdelijke regeling uitvoeren omdat we moeten voorkomen dat de doelgroep langer onder het sociaal minimum blijft steken. Maar voor een succesvolle uitvoering van de tijdelijke regeling hebben we behoefte aan een aantal maatregelen en toezeggingen.

Ons verzoek aan uw Kamer

Wij verzoeken u onderstaande punten in het debat aan de orde te stellen. We roepen u op er bij de minister op aan te dringen gemeenten te voorzien van de benodigde ondersteuning:

- Maximale inzet van het kabinet om gemeenten tijdens de implementatiefase te ondersteunen en tijdig beschikbaar stellen van:
 - Een zo accuraat mogelijke lijst van gedupeerde alleenverdieners.
 - Faciliteren om registratie- en betaalsystemen gereed te maken voor het toekennen van tegemoetkomingen.
 - checklists, beslisbomen en richtlijnen voor met name de beoordeling van individuele aanvragen.
 - dekkende financiële middelen voor zowel de verstrekkingen als de uitvoeringskosten.
- Vier maanden voorbereidingstijd voor gemeentelijke uitvoering en softwareleveranciers voor de zachte landing van het wetsvoorstel. We schatten in dat gemeenten in het eerste kwartaal 2025 nog met het implementatieproces bezig zijn.
- Zorgen voor een soepele overgang tussen het huidige handelingsperspectief, de tijdelijke regeling en de fundamentele oplossing via de fiscaliteit.
- Een fundamentele fiscale oplossing zo spoedig mogelijk gereed maken en in ieder geval vanaf 2028.
- Verder hebben we behoefte aan een analyse door het kabinet van eventuele gevolgen van de kan-bepaling die op het laatste moment gewijzigd is in een gebonden bevoegdheid. De discretionaire bevoegdheid (kan-bepaling) is in het wetsvoorstel aangepast naar een gebonden bevoegdheid (moet-bepaling).

Tijdens de implementatie en uitvoering van de tijdelijke regeling onderhouden we intensief contact met het kabinet. Dit zorgt voor korte lijnen ten behoeve van een zachte landing van het voorliggende wetsvoorstel.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

ValidSigned by Leonard Geluk
on 25-10-2024

mr. L.K. (Leonard) Geluk
Algemeen directeur

Divosa

E. (Erik) Dannenberg
Voorzitter